

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentin hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Helsingin hovioikeuden presidentti on 30.3.2022 tässä tarkoituksessa lähettänyt oikeuskanslerinvirastoon Helsingin hovioikeuden 24.3.2022 asiassa R 20/780 antaman tuomion. Sen mukaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeus oli 11.2.2020 asiassa R 19/3724 antamallaan tuomiolla nro 105864 tuominnut vastaajan työturvallisuusrikoksesta, jonka tekoajaksi on tuomiolauselman merkitty 20.3.2017–30.9.2017, vaikka käräjäoikeus on hylännyt syytteen sen viimeisimmän syyskuussa 2017 tehdyksi väitetyn osateon osalta. Haaste on annettu tiedoksi vastaajalle 4.9.2019. Hovioikeus oli varannut asianosaisille tilaisuuden lausua siitä, oliko syyteoikeus syytteen viimeisintä osatekoa koskevan hylkäämisen johdosta vanhentunut. Syyttäjä on lausunut käsityksensä, että syyteoikeus oli vanhentunut. Hovioikeus on hylännyt syytteen ja vapauttanut vastaajan tälle käräjäoikeudessa tuomitusta rangaistuksesta.

SELVITYS

Käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden käräjätuomari A on 27.5.2022 antanut menettelystään apulaisoikeuskanslerin sijaisen häneltä pyytämän selvityksen. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden johtava laamanni on antanut asiasta lausuntonsa. Käytössäni on ollut myös käräjäoikeuden arkistopäiväkirja.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan oikeus syyttää rikoksesta vanhenee kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko. Rikoslain 47 luvun 1 §:n mukaan työturvallisuusrikoksesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Käräjätuomari A on selvityksessään myöntänyt vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen vanhentuneen. Koska syyteoikeus kyseisestä rikoksesta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. A on menettelyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta rangaistukseen.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Kyseessä olevan kaltainen virhe voisi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkarikoksena. Tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistö edellyttää, että teko ei ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen ottaen huomioon sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat.

Korkein oikeus on todennut sen ratkaisukäytännöstä ilmenevän, että vähäisinä ei ole pidetty sellaisia virkavelvollisuuden rikkomisia, jotka ilmentävät tekijässä välinpitämättömyyttä virkavelvollisuuksia kohtaan. Rangaistussäännöksen tavoitteena olevan virkatoiminnan asianmukaisuuden turvaamisen kannalta rangaistusvastuuta ei sen sijaan ole perusteltua ulottaa sellaisiin yksittäisiin tekoihin, jotka jäävät tekijän syyllisyyden asteen kannalta vähäisiksi ja jotka eivät muutoinkaan edellytä rangaistuksen tuomitsemista ([KKO 2022:31](#), kohta 8; [KKO 2020:78](#), kohta 19).

Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellista virkavelvollisuuden rikkomista on pidetty vähäisenä tapauksissa, joissa vanhentuneesta rikoksesta rangaistukseen tuomitsemisesta ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan kärjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Syytteessä kuvatun rikoksen syyteoikeus ei ollut vanhentunut ennen pääkäsittelyä, joten pääkäsittelyn järjestäminen ja todistelun vastaanottaminen kärjäoikeudessa on ollut tarpeellista. Asiassa kärjätuomarin virhe oli tapahtunut, kun syytteen osittaisen hylkäämisen johdosta syyksi luetun rikoksen tekoaika oli poikennut syytteestä kuvatun rikoksen tekoajasta. Syyteoikeus syyksi luetusta rikoksesta oli jo vanhentunut, jota kärjätuomari ei huolimattomuuttaan havainnut. Virhettä ei havainnut myöskään syyttäjä eikä vastaajan tai asianomistajan avustajat ennen kuin hovioikeus kiinnitti asiaan huomiota. Kärjätuomari A:n asiassa tekemä virhe on korjaantunut säännönmukaisen muutoksenhaun yhteydessä eikä virheestä käytettävissä olevien tietojeni mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle tai asianomistajalle.

Kun kärjätuomarin menettely edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei minulla ole ollut syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen. Olen kerrotun vuoksi tutkinut hänen menettelyään vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomari A on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomari A:lle huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Helsingin hovioikeudelle ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden johtavalle laamannille.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki